

Wpływ wad wymowy na karierę szkolną

Wada wymowy ma negatywny wpływ na kształtowanie się osobowości dziecka. Dziecko z wadą wymowy częściej bywa nieśmiałe, skryte, ma poczucie niedowartościowania. Takie dziecko cierpi i woli nie odpowiadać na pytania i być uważane za nieposłusznego, nieprzygotowanego czy mało zdolnego, niż narazić się na ujawnienie swojej wady. Niektóre dzieci, mające wadę wymowy, uczą się źle na skutek popełniania błędów w pisaniu i czytaniu. Wada wymowy może również uniemożliwiać wykonywanie wymarzonego zawodu, a także utrudniać zawieranie nowych znajomości i sprawiać, że młody człowiek, dopiero zaczynający życie, czuje się niepełnoprawnym członkiem społeczeństwa. Niska samoocena własnych możliwości i negatywne wyobrażenie o sobie są zdecydowanie niekorzystnym czynnikiem dla psychospołecznego funkcjonowania ucznia. Przyczyniają się do osłabienia motywacji do zdobywania nowej wiedzy i nabywania nowych umiejętności. Dziecko o niskiej samoocenie z góry przewiduje, że wszelkie jego działania skończą się niepowodzeniem, łatwo się zniechęca bądź w ogóle wstrzymuje się od działalności. Odrabia lekcje w przekonaniu, że „i tak dostanie jedynkę” albo wcale nie przystępuje do rozwiązania zadania, bo „i tak nie potrafi”. Uczeń taki, na skutek wytworzonego negatywnego mniemania o sobie, braku wiary we własne możliwości, sądzi, że gdy będzie zapytany na lekcji, to nie udzieli poprawnej odpowiedzi, niejako z góry zakłada swoją porażkę.

Także sytuacja społeczna uczniów z zaburzeniami mowy jest trudna. Są oni częściej odrzucani i izolowani przez rówieśników niż inni uczniowie. Szkoła staje się dla nich nosicielem permanentnego zagrożenia, potęgując nastawienia lękowe. Wzmoczona lękliwość zaś zaczyna dezintegrować funkcjonowanie dziecka do tego stopnia, iż w sytuacjach próby weryfikacji wiadomości i umiejętności na terenie szkoły zapomina ono nawet te treści, które przy ogromnym nakładzie pracy w domu były dobrze wyuczone i opanowane. Niepowodzenia ukryte przechodzą w niepowodzenia jawne. Dziecko z zaburzeniem mowy trafia na coraz to większe i bardziej rozległe niepowodzenia, którym to coraz trudniej sprostać. Zdarza się, że wskutek nieprawidłowej reakcji rodziców i nauczyciela na występujące u dziecka zaburzenia mowy narastają u niego niepowodzenia powodujące wystąpienie różnorodnych objawów nerwicowych i trudności wychowawczych.

Zaburzenia mowy narażają dzieci w szkole, na podwórku, a czasem i w domu na wiele przykrości. Stają się one często pośmiewiskiem i przedmiotem drwin kolegów, a niekiedy i dorosłych. Uczniowie ci rzadko włączają się do zabaw rówieśników, nie inicjują rozmów z kolegami w czasie przerw. Właśnie przerwa między lekcjami jest surowym egzaminem współżycia

w grupie rówieśniczej. Grupa chce widzieć w uczniu przede wszystkim towarzysza zabaw. Nie toleruje dzieci niedotrzymujących towarzystwa w rozmowach; mało elokwentne, o powolnym tempie wymowy i zwolnionych w reakcjach słownych, jękające się, sepleniące, wywołujące śmiech niedojrzałą lub zniekształconą artykulacją.

Uczniowie, którzy są odsuwani od grupy klasowej, stają się lękliwi, osamotnieni, boją się głośno odpowiadać w klasie, aby nie wywołać niepożądanych reakcji ze strony grupy. To wszystko wpływa ujemnie na rozwój mowy. Głos staje się cichy, drżący, odpowiedzi są skąpe, nieśmiałe. Zdarza się, że dzieci takie nie biorą również udziału w działalności organizacji szkolnych i kółek zainteresowań. Takie przejawy zachowania utrudniają im zdobycie korzystnej pozycji społecznej w szkole. Przecież szkoła, obok domu rodzinnego i grupy rówieśniczej, to jedno z najsilniej oddziałujących na rozwój adolescenta środowisk wychowawczych. Sprzyja zaspokajaniu ważnych potrzeb emocjonalno- społecznych, stwarza możliwość angażowania się w działania prospołeczne, wyznacza klarowne zasady, sprzyja tworzeniu pozytywnego klimatu. Funkcjonowanie młodzieży w środowisku szkolnym stawia przed nim wyzwania związane z wysiłkiem adaptacyjnym, którego efekty warunkują przebieg jego dalszej kariery szkolnej. Relacje uczniów z rówieśnikami są szczególnie ważne, gdyż w tych relacjach zaspokajają oni swoje potrzeby. Grupa rówieśnicza, w której uczeń może zdobyć określoną pozycję, stwarza mu poczucie bezpieczeństwa albo też poczucie odrzucenia przez rówieśników. Sytuacje niepozwalające na zaspokojenie istotnych potrzeb, przykre emocjonalnie, zagrażające podstawowym wartościom i sytuacje konfliktowe należą do stresogennych. Dlatego też ta płaszczyzna środowiska szkolnego może być źródłem napięć emocjonalnych, które jeżeli występują zbyt często, trwają długo lub ich nasilenie przekracza poziom wytrzymałości danej osoby- mogą powodować zaburzenia w zachowaniu i kształtowaniu osobowości. Dzieciom z zaburzeniami mowy przypisuje się takie cechy, jak: słaba koncentracja, brak wytrwałości w wykonywaniu zadań, trudności w nawiązywaniu kontaktów, obniżona aktywność społeczna.

Zaburzenia rozwoju mowy występują zdecydowanie częściej w grupie uczniów doznających trudności i niepowodzeń szkolnych w nauce niż w ogólnej populacji szkolnej. Potwierdza to w swoich obserwacjach G. Demel. Autorka poddała analizie wyniki w nauce 32 dzieci w wieku od 7 do 14 lat zgłoszonych do poradni z powodu wad wymowy. Okazało się, iż w grupie tej zaledwie 9 dzieci uczyło się dobrze, następnych 7- przeciętnie lub słabo, a pozostali, w liczbie 16- zdecydowanie niedostatecznie. Badane dzieci w większości cechowały się normalnym rozwojem umysłowym. Wśród dzieci, które uzyskiwały najlepsze wyniki w nauce, zaburzenia mowy wykazywały stosunkowo najslabszy stopień nasilenia.

Profilaktyka i korekcja wad wymowy to w prostej zależności zapobieganie trudnościami i niepowodzeniom szkolnym.

Bibliografia

Demel G., *Z badań nad związkami* Górna E., *Zaburzenia rozwoju i ich wpływ na niepowodzenia szkolne*, [w:] *Życie Szkoły*, 2003, nr 6

Górniewicz E., *Pedagogiczna diagnoza specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu*, Toruń 2002.

Harwas- Napierała B., *Psychologia rozwoju człowieka*, PWN, Warszawa 2011.

Górniewicz E., *Pedagogiczna diagnoza specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu*, Toruń 2002.

Oszwa U. *Życie Szkoł U. Dziecko z zaburzeniami rozwoju i zachowania w klasie szkolnej*, Impuls, Kraków 2007y 1960 nr 10.

Spionek H., 1981: *Zaburzenia rozwoju uczniów a niepowodzenia szkolne*, PWN, Warszawa 1973.

Styczek I., *Logopedia*, PWN, Warszawa 1979.